

บทที่ 3

ความพึงพอใจของชุมชนต่อการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงาน “โครงการสร้างเสริมศักยภาพชุมชนในการตรวจติดตามและประเมินผลความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณบ้านชุมชนสมุทรจีน จังหวัดสมุทรปราการ” คือการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอันเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น “ชุมชนสมุทรจีน 49A2” ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการ “การศึกษานูรณการเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาหน้าทะเลกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดสมุทรปราการ: กรณีศึกษานำร่องเพื่อการออกแบบ ณ บ้านชุมชนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์” ซึ่งได้ดำเนินงานแล้วเสร็จไปเมื่อปี พ.ศ. 2550 ในการประเมินประสิทธิผลครั้งนี้ประเมินจาก “ผลลัพธ์” ของโครงการดังกล่าว ซึ่งในการศึกษานี้ ผลลัพธ์ หมายถึงผลอันเกิดตามมาภายหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่น “ชุมชนสมุทรจีน 49A2” สร้างเสร็จ สำหรับการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการในส่วนงานทางด้านสังคมศาสตร์ กำหนดกรอบของการประเมินไว้ที่การประเมินผลลัพธ์ในรูปของการศึกษาระดับความพึงพอใจของชุมชนชุมชนสมุทรจีนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น “ชุมชนสมุทรจีน 49A2”

3.1 แนวทางการดำเนินงาน

การประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อประสิทธิภาพของเขื่อนสลายกำลังคลื่นด้วยวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนทุกครัวเรือนในชุมชนชุมชนสมุทรจีนด้วยแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของชุมชนแบ่งเป็น 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามครัวเรือน 2) แบบสอบถามส่วนบุคคล

1. แบบสอบถามครัวเรือน ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกครัวเรือนหรือขนาดของครัวเรือนรวมทั้งสถานภาพทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา การมีงานทำ การประกอบอาชีพ และระยะเวลาที่พำนักอาศัยในชุมชนของสมาชิกครัวเรือนแต่ละคน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีครัวเรือนที่สัมภาษณ์ได้ทั้งสิ้น 74 ครัวเรือนจากครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชุมชนสมุทรจีนรวมทั้งสิ้น 94 ครัวเรือน โดยคิดเป็นอัตราการตอบกลับรวมทั้งสิ้นร้อยละ 78.7 โดยจากจำนวนครัวเรือนที่ตอบกลับ 74 ครัวเรือนมีสมาชิกครัวเรือนรวม 276 คน

2. แบบสอบถามส่วนบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนรวม 74 รายเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ 4 ประเด็น คือ 1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น 2) ความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น 3) สถานการณ์การจับสัตว์น้ำและการเปลี่ยนแปลงรายได้ของชาวประมงภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น และ 4) การย้ายถิ่นและความต้องการย้ายถิ่นของคนในชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น

3.2 ผลการศึกษา

การประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลครัวเรือนและสมาชิกของครัวเรือน 2) ข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือน

ข้อมูลครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนที่นำเสนอในรายงานนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมดของชุมชนชนบทจีน โดยใช้แบบสอบถามครัวเรือนสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน คูสมรสของหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือน เกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากร สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน มีจำนวนครัวเรือนที่สัมภาษณ์ได้ทั้งสิ้น 74 ครัวเรือน จำนวนสมาชิกครัวเรือน 276 คน

ผลการศึกษาลักษณะทางประชากร (ตารางที่ 3.1) พบว่า ชุมชนชนบทจีนมีสมาชิกอาศัยอยู่ในครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 4.24 คน สำหรับสัดส่วนระหว่างเพศนั้นพบว่าไม่ต่างกันมากนัก โดยมีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 51 เปรียบเทียบกับร้อยละ 49) และเมื่อศึกษาโครงสร้างทางอายุ พบว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 15 -59 ปี (ร้อยละ 63) ซึ่งเป็นประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน และเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของประชากรตามอายุราย 5 ปี จะสังเกตเห็นว่า ประชากรในวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีเพียง 1 ใน 5 (ร้อยละ 21) ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจากสัดส่วนดังกล่าวสามารถระบุได้ว่า มีสาเหตุมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการลดลงของระดับการเจริญพันธุ์ในระดับประเทศขณะนี้ สำหรับประชากรกลุ่มผู้สูงอายุนั้น สัดส่วนของประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีประมาณร้อยละ 16 ในปัจจุบันซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมากและสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนชนบทจีนเป็น “ชุมชนสูงวัย” แล้ว เพราะสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ในระดับที่สูงกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ยังเชื่อได้ว่า จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคตจากการเข้ามาแทนที่ของประชากรวัย 50 ปีขึ้นไปในขณะนี้ ประเด็นดังกล่าว ทำให้ชุมชนชนบทจีนอยู่ในภาวะน่าเป็นห่วงในเรื่องของกำลังคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาชายฝั่งให้กับชุมชนในระยะยาว

ผลจากการศึกษาเรื่องสถานภาพสมรสของประชากรในชุมชนชนบทจีน พบว่า กว่าครึ่งมีการแต่งงานและยังอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส แต่ก็มีประชากรมากกว่า 1 ใน 4 (ร้อยละ 27) ที่ระบุสถานภาพว่าเป็นโสด และสิ่งนี้ก็เป็นที่น่ากังวลหนึ่งที่ทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ในชุมชนชนบทจีนมีแนวโน้มลดลง สำหรับเรื่องระดับการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนเรียนจบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 50) และกว่าครึ่งของประชากรยังคงทำงานอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก (ร้อยละ 40) รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 30) รับจ้างทำประมง (ร้อยละ 16) ค้าขาย (ร้อยละ 9) ธุรกิจ/บริการ (ร้อยละ 3) และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 2) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนชนบทจีนพบว่า สัดส่วนของอาชีพประมงลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยจะเห็นได้ว่ามีเพียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดที่ยังคงทำอาชีพประมงอยู่ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำและปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทำให้คนในชุมชนย้ายออกไปอยู่นอกชุมชน และประกอบอาชีพอื่นที่สัมพันธ์กับแหล่งที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ซึ่งมีรายได้มากกว่าอาชีพประมงที่เคยทำมาแต่ดั้งเดิม

ตารางที่ 3.1 ร้อยละของสมาชิกครัวเรือนตามคุณลักษณะทางประชากรของชุมชนชนบทสมุทรจีน

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ	จำนวน
<u>จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย (คน)</u>	4.24	
<u>เพศ</u>		
ชาย	48.9	136
หญิง	51.1	142
<u>อายุ</u>		
0-4 ปี	7.2	20
5-9 ปี	6.5	18
10-14 ปี	7.2	20
15-19 ปี	9.8	27
20-24 ปี	6.9	19
25-29 ปี	8.3	23
30-34 ปี	6.2	17
35-39 ปี	6.2	17
40-44 ปี	8.7	24
45-49 ปี	6.2	17
50-54 ปี	5.8	16
55-59 ปี	4.7	13
60 ปี และมากกว่า	16.3	45
<u>กลุ่มอายุ</u>		
ต่ำกว่า 15 ปี	21.0	58
15-30 ปี	26.8	74
31-59 ปี	35.9	99
60 ปี และมากกว่า	16.3	45
รวม	100.0	276
<u>สถานภาพสมรส</u>		
แต่งงานคู่สมรสอยู่บ้านเดียวกัน	61.9	143
แต่งงานคู่สมรสอยู่คนละบ้าน	5.6	13
แยก เลิกกัน หย่า	0.4	1
หม้าย (คู่สมรสตาย)	5.2	12
โสด	26.8	62
รวม	100.0	231

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ	จำนวน
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ไม่ได้เรียน	20.9	58
ประถม 1-3	6.5	18
ประถม 4-6	49.6	138
มัธยมศึกษาตอนต้น	10.8	30
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5.0	14
อนุปริญญา	1.4	4
ปริญญาตรี	4.0	11
ไม่ทราบ	1.8	5
รวม	100.0	278
<u>การประกอบอาชีพ</u>		
ไม่ทำงาน	39.8	94
ทำงาน	60.2	142
รวม	100.0	236
<u>อาชีพ</u>		
ประมงของตนเอง/ครอบครัว	39.4	56
รับจ้างทำประมง	16.2	23
รับจ้างทั่วไป	30.3	43
ค้าขาย	9.2	13
ธุรกิจ/บริการ	2.8	4
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2.1	3
รวม	100.0	142

การศึกษาถึงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนและสถานที่เกิดของสมาชิกในชุมชนเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของคนในชุมชนได้ หากสมาชิกชุมชนพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน ความผูกพันที่มีต่อพื้นที่และความใกล้ชิดระหว่างกันน่าจะส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งจากผลการศึกษา (ตารางที่ 3.2) พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ยเป็นเวลานานถึง 30 ปี โดยที่กว่า 3 ใน 4 ของสมาชิกชุมชนเกิดในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนหรือละแวกใกล้เคียง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (ร้อยละ 86) ซึ่งจากการศึกษาระยะเวลาและสถานที่เกิดจะพบว่า สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนชุมชนสมุทรจีนโดยกำเนิด หรืออาศัยอยู่ในชุมชนมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ดังนั้น หากชุมชนจะดำเนินกิจกรรมใดๆที่เป็นการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่งในชุมชนย่อมจะเกิดความร่วมมือได้อย่างแท้จริง เพราะสมาชิกชุมชนมองเห็นปัญหาและมี

ประสบการณ์การได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเช่นเดียวกัน มีความผูกพันในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และต่างมีจิตสำนึกที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ตารางที่ 3.2 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ย และร้อยละของสมาชิกครัวเรือนตามสถานที่เกิดและการมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ	จำนวน
<u>ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโดยเฉลี่ย (ปี)</u>	29.75	
<u>สถานที่เกิด</u>		
ในหมู่บ้านนี้/ละแวกนี้	74.1	206
ในตำบลนี้	4.0	11
ในอำเภอนี้	2.9	8
ในจังหวัดนี้ แต่อำเภออื่น	4.7	13
กทม.	2.2	6
จังหวัดในภาคเหนือ	1.1	3
จังหวัดในภาคกลาง	7.6	21
จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.2	6
จังหวัดในภาคใต้	0.7	2
ต่างประเทศ	0.4	1
ไม่ทราบ	0.4	1
<u>มีชื่อในทะเบียนบ้าน</u>		
ไม่มี	13.7	38
มี	86.3	240
รวม	100.0	278

ประเด็นเรื่องการย้ายออกของสมาชิกในชุมชนเป็นปัจจัยบ่งชี้ให้เห็นถึงความผูกพันกับถิ่นที่อยู่ของสมาชิกอย่างหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า ในจำนวน 74 ครัวเรือนของชุมชนชุมชนสมุทรจีน มีถึง 54 ครัวเรือนหรือกว่าร้อยละ 70 ที่เคยมีสมาชิกในครัวเรือนย้ายไปอยู่ที่อื่น จากข้อมูลในตารางที่ 3.3 ที่ศึกษาถึงจำนวนคนที่ย้ายไปอยู่ที่อื่น พบว่า ในแต่ละครัวเรือนที่มีสมาชิกย้ายออก จะย้ายออกเฉลี่ย 2 - 3 คน ซึ่งหมายความว่า การย้ายออกนั้นไม่ได้ย้ายออกเฉพาะตัวบุคคลเพราะยังมีการชักชวนสมาชิกอื่นในครัวเรือนย้ายไปด้วย และจากข้อมูลของการย้ายออกทำให้ทราบว่าสมาชิกที่ย้ายออกไปจากชุมชนนั้นมีการย้ายออกไปนานกว่า 7 ปีโดยเฉลี่ย และส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ทำให้สามารถประเมินถึงรูปแบบของการย้ายออกว่าเป็นไปในลักษณะการย้ายออกไปแบบถาวรมากกว่าที่จะเป็นแบบไปเพื่อทำงานชั่วคราว

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถระบุสาเหตุของการย้ายออกของสมาชิกในครัวเรือนได้ เพราะครึ่งหนึ่งของผู้ที่ย้ายออกเป็นลูกของหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 50) เมื่อศึกษาควบคู่กับสัดส่วนทางเพศของผู้ที่ย้ายออก รวมถึงระดับการศึกษา พบว่า สัดส่วนของผู้ที่ย้ายออกเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

(ร้อยละ 59.3 และร้อยละ 40.7 ตามลำดับ) และส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า ดังนั้น สาเหตุหลักของการย้ายออกจากชุมชน น่าจะเป็นการย้ายออกไปมีครอบครัวใหม่นอกชุมชน หรือย้ายไปเพื่อทำงาน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบทางอาชีพของผู้ที่ย้ายออก พบว่า 1 ใน 3 ของสมาชิกที่ย้ายออกมีอาชีพประมงหรือรับจ้างทำประมง ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวถ้าไม่ประสบกับปัญหาจริงๆ ไม่น่าจะย้ายออกนอกพื้นที่ที่เป็นแหล่งทำมาหากิน หรือแหล่งประมง ดังนั้น การย้ายออกจากชุมชนน่าจะมีสาเหตุมาจากปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ โดยสาเหตุส่วนใหญ่น่าจะมาจากการลดลงของทรัพยากรทางธรรมชาติ และการขาดพื้นที่ทำกินอันเนื่องมาจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในชุมชน ซึ่งประเด็นนี้เป็นปัจจัยที่อาจจะเป็นปัญหาต่อการวางแผนแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งของชุมชน เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆ จะมีจำนวนลดลงและอาจส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องและยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนในอนาคต

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของครัวเรือนตัวอย่างที่รายงานการย้ายออกของสมาชิกครัวเรือนที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

	ร้อยละ	จำนวน
<u>จำนวนคนที่มียชื่อในทะเบียนบ้านแต่ย้ายไปอยู่ที่อื่น</u> <u>เฉลี่ย (คน)</u>	2.41	
<u>จำนวนปีที่ย้ายออกเฉลี่ย (ปี)</u>	7.06	
<u>อายุเฉลี่ยของผู้ที่ย้ายออก (ปี)</u>	33.63	
<u>ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน</u>		
ภรรยา	1.9	1
ลูก	50.0	27
พ่อ/แม่	7.5	4
ญาติอื่นๆ	40.8	22
รวม	100.0	54
<u>เพศ</u>		
ชาย	40.7	22
หญิง	59.3	32
รวม	100.0	54
<u>การศึกษา</u>		
ไม่ได้เรียน	3.7	2
ประถม 1-3	1.9	1
ประถม 4-6	46.3	25
มัธยมศึกษาตอนต้น	13.0	7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวะ	18.5	10
ปริญญาตรี	3.7	2
ไม่ทราบ	13.0	7
รวม	100.0	54

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ร้อยละ	จำนวน
อาชีพ		
ไม่ได้ทำงาน	13.0	7
ประมงของตนเอง/ครอบครัว	22.2	12
รับจ้างทำประมง	9.3	5
รับจ้างอุตสาหกรรม	7.4	4
รับจ้างทั่วไป	27.8	15
ค้าขาย	9.3	5
ธุรกิจ/บริการ	1.9	1
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.7	2
อื่นๆ	5.6	3
รวม	100.0	54

ข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนบุคคลโดยผู้ให้ข้อมูลคือหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสรวมจำนวน 74 ราย มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสอบถามความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจของหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสเกี่ยวกับผลของเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของหัวหน้าครัวเรือน ต่อสมาชิกของครัวเรือน และต่อชุมชนชุมชนสมุทรจีนโดยรวม การที่การศึกษานี้เลือกสอบถามเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนเกี่ยวกับประเด็นด้านความพึงพอใจเพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงคนในครัวเรือน ย่อมจะมองเห็นและให้ความสำคัญต่อผลกระทบของการมีเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ครัวเรือนและชุมชน

ข้อมูลที่รวบรวมจากหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสที่นำเสนอในรายงานนี้ ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ 4 ประเด็นดังนี้คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น
2. ความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น
3. สถานการณ์การจับสัตว์น้ำและการเปลี่ยนแปลงรายได้ของชาวประมงภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น
4. การย้ายถิ่นและความต้องการย้ายถิ่นของคนในชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น

ระดับการศึกษาและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและทิศทางในอนาคตของชุมชน สถิติในตารางที่ 3.4 แสดงว่า สมาชิกชุมชนบ้านชุมชนสมุทรจีนมีระดับการศึกษาไม่สูงนัก โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นระดับของการศึกษาภาคบังคับ (ร้อยละ 73) ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ของชุมชนชุมชนสมุทรจีนที่มีการคมนาคมทางเรือเพียงทางเดียว การที่คนในชุมชนจะ

ออกไปเรียนหนังสือนอกชุมชนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางค่อนข้างมาก นอกจากนี้เส้นทางเดินภายในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ซึ่งหากเป็นฤดูฝนจะมีความยากลำบากในการเดินทางออกนอกชุมชน นอกจากนี้ วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูงนัก ข้อมูลเชิงประจักษ์จากงานสนามจึงพบว่ามีคนในชุมชนไม่มากนักที่จะออกไปเรียนต่อนอกชุมชนในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับการประกอบอาชีพนั้นพบว่า ส่วนใหญ่แล้วทั้งหัวหน้าครัวเรือนและคู่สมรสจะทำงานและมีอาชีพ มีประมาณร้อยละ 19 ของหัวหน้าครัวเรือนที่รายงานว่าไม่ได้ทำงาน โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะมีอายุมากแล้วและมีปัญหาสุขภาพ หรือมีภาระอย่างอื่นต้องรับผิดชอบ เช่นการทำงานบ้าน หรือต้องเลี้ยงลูก จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะทำงานหารายได้ ส่วนคู่สมรสนั้น กว่า 1 ใน 3 ไม่ได้ทำงาน โดยเหตุผลหลักที่คู่สมรสไม่ได้ทำงานเพราะมีภาระต้องเลี้ยงดูบุตรและทำงานบ้าน รวมถึงการมีอายุมากก็เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้คู่สมรสไม่ได้มีส่วนช่วยทำงานหารายได้ให้กับครอบครัว

สำหรับรูปแบบอาชีพนั้น พบว่า มีอาชีพที่ไม่หลากหลายนัก อาชีพที่ทำส่วนใหญ่ยังคงเป็นอาชีพประมงของตนเองและครอบครัว (ร้อยละ 48) อาชีพรับจ้างทำประมง (ร้อยละ 23) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 13) อาชีพค้าขายรวมถึงค้าขายผลผลิตประมง (ร้อยละ 10) อาชีพธุรกิจ บริการ (ร้อยละ 3) และรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจอีกเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในชุมชนเป็นเหมือนพื้นที่ปิด คือมีทางเข้าออกเพียงทางเรือ การทำงานหรือหารายได้จึงทำได้แต่เพียงในชุมชน ซึ่งอาชีพที่เหมาะสมในชุมชนคืออาชีพประมง เพราะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเอื้ออำนวย

นอกจากอาชีพหลักที่หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวแล้ว 2 ใน 3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ยังทำอาชีพรองด้วย โดยอาชีพรองที่ทำนั้น ส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 48) และอาชีพรับจ้างทำประมง (ร้อยละ 22) สำหรับเหตุผลที่ต้องประกอบอาชีพรองนั้นเป็นเพราะต้องการหารายได้เพิ่ม และอาชีพประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักที่ทำอยู่นั้นสามารถทำได้เพียงบางช่วงทำให้รายได้ไม่พอใช้จึงต้องทำอาชีพอื่นเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม สำหรับความต้องการที่จะเปลี่ยนอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสนั้น พบว่า เกือบทั้งหมดพอใจในอาชีพที่ทำอยู่และไม่คิดจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น มีเพียงไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ต้องการเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น

ตารางที่ 3.4 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	หัวหน้าครัวเรือน		คู่สมรส	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ระดับการศึกษาของผู้ตอบ				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	8.1	6	6.5	4
ประถมศึกษาปีที่ 1-3	6.8	5	3.2	2
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	73.0	54	69.4	43
มัธยมศึกษาตอนต้น	5.4	4	12.9	8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6.8	5	6.5	4
ปริญญาตรี	0.0	0.0	1.6	1
รวม	100.0	74	100.0	62

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	หัวหน้าครัวเรือน		คู่สมรส	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
สถานภาพการทำงานของผู้ตอบ				
ไม่ได้ทำงาน	18.9	14	38.1	24
ทำงาน	81.1	60	61.9	39
รวม	100.0	74	100.0	63
เหตุผลที่ไม่ทำงาน (อัตราส่วนร้อยละ)	ร้อยละ		จำนวน	
เกษียณ/อายุมากแล้ว	50.0		6	
สุขภาพไม่ดี/ป่วย	25.0		3	
ต้องเลี้ยงดูบุตร/ดูแลบ้าน	25.0		3	
ค่าเดินทางแพง	8.3		1	
ต้องดูแลคนป่วย/คนพิการ	8.3		1	
ไม่ต้องทำงานเพราะลูกส่งเงินให้	8.3		1	
เหตุผลที่ไม่ทำงานของคู่สมรส (อัตราส่วนร้อยละ)				
เกษียณ/อายุมากแล้ว	21.7		5	
สุขภาพไม่ดี/ป่วย	4.3		1	
ไม่มีงานทำ	8.7		2	
ต้องเลี้ยงดูบุตร/ดูแลบ้าน	56.5		13	
ตั้งครุภัณฑ์	4.3		1	
บวช	4.3		1	
อาชีพหลักของผู้ตอบ				
ประมงของตนเองหรือครอบครัว	48.3		29	
รับจ้างทำประมง	23.3		14	
รับจ้างทั่วไป	13.3		8	
ค้าขาย/ค้าขายผลผลิตประมง	10.0		6	
ธุรกิจ/บริการ	3.3		2	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1.4		1	
รวม	100.0		60	

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	ร้อยละ	จำนวน
อาชีพหลักของคู่สมรส		
ประมงของตนเองหรือครอบครัว	38.5	15
รับจ้างทำประมง	17.9	7
รับจ้างทั่วไป	25.6	10
รับจ้างทำงานก่อสร้าง	2.6	1
ค้าขายผลผลิตประมง	2.6	1
ค้าขาย	7.7	3
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	5.1	2
รวม	100.0	39
การประกอบอาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	57.1	36
มีอาชีพรอง	42.9	27
รวม	100.0	63
อาชีพรองของผู้ตอบ		
ประมงของตนเองหรือครอบครัว	14.8	4
รับจ้างทำประมง	22.2	6
รับจ้างทั่วไป	48.1	13
ค้าขาย	7.4	2
ธุรกิจ/บริการ	3.7	1
สมาชิก อบต.	3.7	1
รวม	100.0	27
เหตุผลที่ประกอบอาชีพรอง (อัตราส่วนร้อยละ)		
อาชีพหลักมีรายได้ไม่พอ	3.7	1
ต้องการมีรายได้เพิ่ม	74.1	20
อาชีพประมงทำได้เพียงบางช่วงเวลาเท่านั้น	14.8	4
ความต้องการเปลี่ยนอาชีพของผู้ตอบ		
ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ	93.7	59
ต้องการเปลี่ยนอาชีพ	6.3	4
รวม	100.0	63

สำหรับรายได้ของครัวเรือนและความเพียงพอของรายได้ (ตารางที่ 3.5) พบว่า คนในชุมชนชนบทสมุทรจีนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 5,955 บาทต่อเดือน ซึ่งส่วนใหญ่รายงานว่ามีรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนนั้นเพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว มีประมาณ 1 ใน 4 ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความเห็นว่ามีความจำเป็นต้องเพิ่มรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงคนใน

ครอบครัว นอกจากนี้ เมื่อสอบถามถึงการมีหนี้สินในครัวเรือน พบว่า มีครัวเรือนเกือบ 2 ใน 3 ที่เป็นหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 34,100 บาท สำหรับคนที่มียอดหนี้สูงสุดมีหนี้สินอยู่ 1,000,000 บาท และแหล่งเงินกู้ที่คนในชุมชนไปกู้ยืมเงินมากที่สุด คือญาติ/เพื่อน (ร้อยละ 37.5) กองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 22.9) นายทุน (ร้อยละ 12.5) สหกรณ์ออมทรัพย์ (ร้อยละ 10.4) คนในชุมชน (ร้อยละ 10.4) ธนาคาร (ร้อยละ 8.3) และแหล่งเงินกู้อื่น ซึ่งรวมถึงแหล่งเงินกู้นอกระบบด้วย สำหรับเหตุผลในการกู้ยืมเงินนั้นส่วนใหญ่นำมาใช้ทำทุนในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 63.8) และใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 38.3) เป็นเรื่องหลักๆ รองลงมาพบว่ามีมีการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการศึกษาของบุตร (ร้อยละ 14.9) รวมถึงสำหรับใช้รักษาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือน และเพื่อการปลูกบ้าน/ย้ายบ้าน (ร้อยละ 6.4) เป็นต้น

ตารางที่ 3.5 ร้อยละของประชากรหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามรายได้ ความพอเพียงของรายได้ การมีหนี้

รายได้และการมีหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวน
รายได้		
รายได้มาตรฐาน = 4,750.00	-	66
รายได้เฉลี่ย = 5,954.68	-	66
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,284.60	-	66
ความพอเพียงของรายได้ในการเลี้ยงคนในครัวเรือน		
ไม่พอเพียง	25.7	19
พอเพียง	74.3	55
รวม	100.0	74
การมีหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	36.6	26
มีหนี้สิน	63.4	45
รวม	100.0	71
ระดับของหนี้สิน		
ค่ามาตรฐาน = 5,000.00	-	-
ค่าเฉลี่ย = 34,147.9	-	-
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 124,244	-	-
เหตุผลของการมีหนี้สิน (อัตราส่วนร้อยละ)		
ทำทุนในการประกอบอาชีพ	63.8	30
การศึกษาของบุตร	14.9	7
รักษาผู้เจ็บป่วยในครัวเรือน	10.6	5
ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	38.3	18
การย้ายบ้าน/การปลูกบ้าน	6.4	3

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

รายได้และการมีหนี้สิน	ร้อยละ	จำนวน
แหล่งเงินทุน (อัตราส่วนร้อยละ)		
ธนาคาร	8.3	4
นายทุน	12.5	6
สหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์	10.4	5
กองทุนหมู่บ้าน	22.9	11
ญาติ/เพื่อน	37.5	18
องค์กรของรัฐ	2.1	1
เล่นแชร์	2.1	1
กู้นอกระบบ	4.2	2
บิดา/มารดา	2.1	1
คนในชุมชน	10.4	5

ความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น

หลังจากการดำเนินโครงการ “การศึกษาบูรณาการเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาภัยกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดสมุทรปราการ: กรณีศึกษานำร่องเพื่อการออกแบบ ณ บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสวมุทรปราการ” ซึ่งดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2549 โดย รศ.ดร.ชนวัฒน์ จารุพงษ์สกุล หน่วยศึกษาพิบัติภัยและข้อสนเทศเชิงพื้นที่ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าคณะวิจัย และดำเนินงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันในการเสนอรูปแบบการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง พร้อมทั้งทดสอบแนวทางแก้ไขปัญหาในบริเวณพื้นที่นำร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากผลการวิจัยในโครงการดังกล่าวพบว่า การพัฒนาออกแบบและก่อสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น “ขุนสมุทรจีน 49A2” เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณนี้ ดังนั้นเมื่อการก่อสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จในปี 2550 การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นโครงการต่อเนื่อง เพื่อประเมินประสิทธิผลของการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่

เนื่องจากความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาขึ้นอยู่กับความตระหนักถึงปัญหาและการเห็นความสำคัญในเรื่องต่างๆ โดยคนในชุมชนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการประเมินความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่สร้างโดยกลุ่มคณะผู้วิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ตารางที่ 3.6) ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.7) มีความเห็นว่าเขื่อนสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้มากถึงมากที่สุด ในขณะที่เกือบร้อยละ 40 มีความเห็นว่าเขื่อนสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้บ้าง และร้อยละ 6.7 เห็นว่าเขื่อนลดปัญหาดังกล่าวได้น้อย แต่มีเพียงร้อยละ 3 ที่คิดว่าเขื่อนไม่สามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้เลย

เมื่อสอบถามถึงประเด็นเรื่องปรากฏการณ์ที่ทำให้มีความเชื่อมั่นว่าเขื่อนสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณครึ่งหนึ่งรู้สึกได้ถึง การเพิ่มขึ้นของดินตะกอน และคลื่นที่ซัดเข้ามาที่ฝั่งมีกำลังเบาลง เพราะกระทบกับเขื่อนก่อนที่จะเข้ามาสู่ชายฝั่ง (ร้อยละ 50 และร้อยละ 36.4 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังมีปรากฏการณ์อื่นที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เชื่อมั่นถึงการลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอีก คือ การมีพื้นที่ที่นอกจากเดิม (ร้อยละ 13.9) และ

การสร้างเสริมศักยภาพชุมชนในการตรวจติดตามและประเมินความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณบ้านขุนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ

ดินพังกน้อยลง (ร้อยละ 10.6) รวมถึงการมีการงอกขึ้นของป่าชายเลน (ร้อยละ 9.1) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการยึดเกาะพื้นที่ชายฝั่งไม่ให้เกิดการกัดเซาะเพิ่มขึ้น

เมื่อสอบถามเพิ่มเติมถึงความเชื่อมั่นหรือประเมินความคิดเห็นของคนอื่นในชุมชนที่มีต่อความสามารถของเขื่อนในการลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง พบว่า ร้อยละ 11 ของคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นมากที่สุดว่าเขื่อนจะลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ ในขณะที่ ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.3) รู้สึกว่าคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นมากอีกประมาณ 1 ใน 4 มีความเห็นว่าคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นพอประมาณ และเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ให้ความเห็นว่าคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นเพียงเล็กน้อยว่าเขื่อนจะสามารถแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ ส่วนประมาณร้อยละ 10 ไม่ทราบว่าคนในชุมชนคนอื่นคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นไร แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะเห็นว่าคนในชุมชนมีระดับความเชื่อมั่นต่อเขื่อนไม่เท่ากัน แต่ก็เชื่อว่าทุกคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นต่อเขื่อนว่าจะช่วยลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ เพราะไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์คนใดที่ตอบว่า “คนในชุมชนไม่เชื่อว่าเขื่อนจะสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้จริง”

นอกจากนี้เมื่อถามถึงจำนวนของคนในชุมชนที่เชื่อว่าเขื่อนสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ พบว่ามากกว่า 1 ใน 5 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าทุกคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นว่าเขื่อนสามารถลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ ในขณะที่ประมาณครึ่งหนึ่งที่เห็นว่าน่าจะมีคนในชุมชนประมาณร้อยละ 80-90 มีความเชื่อมั่นดังกล่าว แต่ก็มีร้อยละ 6 ที่ให้สัมภาษณ์ว่าน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคนในชุมชนที่มีความเชื่อมั่นในเรื่องนี้

เมื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ประเมินระดับความพึงพอใจด้วยการให้คะแนน พบว่า สมาชิกชุมชนชุมชนสมุทรจีนให้คะแนนความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่นสูงถึง 8.6 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งนับว่าเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับที่สูงมาก และสิ่งที่น่าสังเกตคือ มีผู้ให้คะแนนความพึงพอใจต่อเขื่อนเต็ม 10 คะแนนถึง 40 คน จากผู้ให้สัมภาษณ์ 74 คน ซึ่งหมายความว่าเกินกว่าครึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์พึงพอใจอย่างมากต่อเขื่อน สำหรับผู้ที่ยังไม่ให้อคะแนนเต็มในการประเมินความพึงพอใจ ส่วนใหญ่เป็นเพราะเขื่อนในพื้นที่นำร่องนี้ยังไม่ยาวพอ ต้องเพิ่มความยาวของเขื่อนออกไปอีก (ร้อยละ 71.9) ผู้ให้สัมภาษณ์จึงจะให้คะแนนความพึงพอใจเต็ม นอกจากนี้ เรื่องของความถี่ในการปักเสาที่ปักห่างเกินไป และการมองเห็นว่าที่ดินยังมีการถูกกัดเซาะอยู่บ้าง แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม (ร้อยละ 15.6) ก็เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่พึงพอใจเต็มที่กับเขื่อนดังกล่าว

ตารางที่ 3.6 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้าง

ความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
ความสามารถของเขื่อนในการลดการกัดเซาะชายฝั่ง		
ได้มากที่สุด	13.5	10
ได้มาก	39.2	29
ได้บ้าง/ปานกลาง	37.8	28
ได้น้อย	6.8	5
ไม่ได้เลย/เหมือนเดิม	2.7	2
รวม	100.0	74

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ความพึงพอใจที่มีต่อเงื่อนไขสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
ปรากฏการณ์ที่ทำให้เชื่อมั่นในการลดการกัดเซาะชายฝั่ง		
เกิดตะกอนเพิ่มขึ้น	50.0	33
มีป่าชายเลนงอก/เพิ่มขึ้น	9.1	6
มีพื้นที่งอก	13.6	9
มีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น	6.1	4
คลื่นเบาลง	36.4	24
ดินพังน้อยลง	10.6	7
ความเชื่อมั่นของชุมชนที่มีต่อการลดปัญหาการกัดเซาะ		
ได้มากที่สุด	10.8	8
ได้มาก	47.3	35
ได้บ้าง/ปานกลาง	27.0	20
ได้น้อย	4.1	3
ไม่ได้เลย/เหมือนเดิม	0.0	0
ไม่ทราบ	10.8	8
รวม	100.0	74
ร้อยละของคนในชุมชนที่เชื่อว่าเชื่อมั่นสามารถลดปัญหาการกัดเซาะ		
ร้อยละ 20	4.1	3
ร้อยละ 30	2.7	2
ร้อยละ 50	13.5	10
ร้อยละ 60	2.7	2
ร้อยละ 70	8.1	6
ร้อยละ 80	28.4	21
ร้อยละ 90	12.2	9
ร้อยละ 100	21.6	16
ไม่ทราบ	6.8	5
รวม	100.0	74
คะแนนความพึงพอใจของผู้ตอบที่มีต่อเงื่อนไข		
คะแนนต่ำสุด = 4	-	-
คะแนนสูงสุด = 10	-	-
คะแนนเฉลี่ย = 8.64	-	-
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.756	-	-

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
เหตุผลที่ไม่ให้คะแนนความพึงพอใจเต็ม 10 คะแนน		
ควรเพิ่มความยาวของเขื่อน	71.9	23
ควรเพิ่มความถี่ของเสาที่ปัก	15.6	5
ที่ดินยังถูกกัดเซาะอยู่แต่น้อยลง	15.6	5
เขื่อนไกลตลิ่งเกินไป	3.1	1
ต้องการให้มีตะกอนมากกว่านี้	3.1	1

สถานการณ์การจับสัตว์น้ำและการเปลี่ยนแปลงรายได้ของชาวประมงภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น

การศึกษาสถานการณ์การจับสัตว์น้ำ เป็นการศึกษาเพิ่มเติมจากช่วงก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น "ขุนสมุทรจีน 49A2" เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านทรัพยากรประมงกับการมีเขื่อนสลายกำลังคลื่น โดยศึกษาในกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเป็นสำคัญ (ตารางที่ 3.7) ซึ่งผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า แนวโน้มของการทำอาชีพประมงและรูปแบบของการทำประมงในปัจจุบันไม่ต่างไปจากช่วงก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น โดยที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ ยังคงทำประมงชายฝั่งเป็นหลักอยู่ (ร้อยละ 83) และทำประมงธรรมชาติโดยใช้เรือขนาดเล็กจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) ควบคู่ไปกับการเพาะเลี้ยงบนพื้นที่ชายฝั่ง (ร้อยละ 23) ได้แก่ การเลี้ยงหอยแครง เป็นต้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำที่น่าจะสัมพันธ์กับการมีเขื่อนสลายกำลังคลื่นนั้น พบว่า กว่าครึ่งของผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเรือเล็กที่ออกจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง รายงานว่า ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ในช่วงหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จแล้วไม่เปลี่ยนแปลงไปจากก่อนการสร้างเขื่อน มีอยู่ประมาณร้อยละ 22 ที่รายงานว่ามีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ตั้งแต่ช่วงหลังจากที่สร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนที่จะมีเขื่อน โดยสัตว์น้ำที่พบว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นได้แก่ หอยแครง (ร้อยละ 91) เคย (ร้อยละ 46) ปลากระบอก (ร้อยละ 36) ปลาจวดและกุ้งขาวพบในปริมาณพอๆกัน (ร้อยละ 27) และยังมีสัตว์น้ำชนิดอื่นอีกที่พบว่าจับได้เพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนที่จะมีเขื่อนและพบในปริมาณที่เท่าๆกัน เช่น ปูทะเลหรือปูดำ ปลาเกะ ปลาเก็ดหัวอ่อน และหอยแมลงภู่ (ร้อยละ 9) อย่างไรก็ตาม มีชาวประมงเพียงร้อยละ 7 ที่ให้ความเห็นว่าหลังจากสร้างเขื่อนแล้วปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ลดลงจากช่วงก่อนที่จะสร้างเขื่อน

ในกลุ่มที่รายงานว่าจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นนั้น รายงานว่าส่วนใหญ่จับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นตลอดทั้งปี รองลงมาจะรายงานว่าจับได้เพิ่มขึ้นเป็นช่วงๆ ได้แก่ ระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม หรือช่วงปลายปี ได้แก่ ช่วงตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงธันวาคม เป็นต้น ซึ่งการที่จับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นนี้น่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลด้วยเช่นกัน และปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้รายได้ของกลุ่มที่ทำอาชีพประมงมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการประมาณการรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำพบว่า กลุ่มที่รายงานว่าจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 3,433 บาท โดยคนที่มียาได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำต่ำสุดอยู่ที่เดือนละ 200 บาท และสูงสุดอยู่ที่เดือนละ 10,000 บาท

ตารางที่ 3.7 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนที่ประกอบอาชีพประมงตามสถานการณ์การจับสัตว์น้ำหลังจากที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ

สถานการณ์การจับสัตว์น้ำหลังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนเสร็จ	ร้อยละ	จำนวน
การประกอบอาชีพประมง		
ไม่ได้ประกอบอาชีพประมง	17.5	11
ประกอบอาชีพประมง	82.5	52
รวม	100.0	63
รูปแบบการประกอบอาชีพประมง		
เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	23.1	12
ประมงธรรมชาติชายฝั่ง	71.2	37
ไม่ตอบ	5.8	3
รวม	100.0	52
การเปลี่ยนแปลงของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้		
เพิ่มขึ้น	21.6	11
ไม่เปลี่ยนแปลง	56.9	29
ลดลง	7.8	4
ไม่ตอบ	13.7	7
รวม	100.0	51
ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้น (อัตราส่วนร้อยละ)		
หอยแครง	90.9	10
เคย	45.5	5
ปลากะบอก	36.4	4
ปูทะเล/ปูดำ	9.1	1
ปลากุเลา	9.1	1
ปลาจวด	27.3	3
กุ้งขาว	27.3	3
หอยแมลงภู่	9.1	1
ปลากดหัวอ่อน	9.1	1

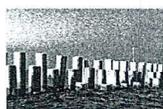

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

สถานการณ์การจับสัตว์น้ำหลังจุกษาสร้างเขื่อนเสร็จ	ร้อยละ	จำนวน	
ช่วงเวลาที่จับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้น (อัตราส่วนร้อยละ)			
เดือนตุลาคม	28.6	2	
เดือนธันวาคม	28.6	2	
ได้ทั้งปี	128.6	9	
ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายน	14.3	1	
ระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม	28.6	2	
ระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤศจิกายน	14.3	1	
ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง ตุลาคม	14.3	1	
ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม	14.3	1	
ประมาณการรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น			
รายได้มีฐานะ	= 3,000.00	-	-
รายได้เฉลี่ย	= 3,433.33	-	-
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	= 3,618.66	-	-
ค่าต่ำสุด	= 200	-	-
ค่าสูงสุด	= 10,000	-	-

นอกจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้แล้ว คนในชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนยังรายงานว่ามี การเปลี่ยนแปลงประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้หลังจากที่มีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นด้วย สถิติจากตารางที่ 3.8 แสดงว่า ร้อยละ 22 ของผู้ที่ประกอบอาชีพประมงที่หากินบริเวณชายฝั่งรายงานว่าไม่มีสัตว์น้ำที่เคยสูญหายไปและคืนกลับมาใหม่ ได้แก่ หอยพิม (ร้อยละ 36) หอยแครง (ร้อยละ 36) ปลาน้ำลึก (ร้อยละ 27.3) ปลาเก็ดหัวอ่อน (ร้อยละ 9) สำหรับสัตว์น้ำชนิดอื่นเช่น หอยกระพง กุ้ง ปู ปลาชนิดต่างๆ รวมถึงปลาตีน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์รายงานว่าไม่มีสัตว์น้ำที่เคยสูญหายไปและพบว่ามี การกลับคืนมาใหม่นั้น ชาวบ้านมองว่าไม่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีเขื่อนสลายกำลังคลื่นมากนัก เพราะในความเป็นจริงแล้วสัตว์น้ำดังกล่าวไม่ได้สูญหายไปจากชายฝั่งอย่างสิ้นเชิง เพียงแต่ลดปริมาณลงจนเล็กน้อย โดยเฉพาะหอยแครงที่ชาวบ้านมักกล่าวว่า “ไม่มีลูกหอยเกิด” เพราะปัญหาน้ำเสียที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่น้ำตื้น ทำให้คุณภาพของดินเปลี่ยนไป ไม่เหมาะกับการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และเจริญเติบโตของหอยแครง และสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ

เมื่อสอบถามถึงการพบสัตว์น้ำชนิดใหม่หลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น (ตารางที่ 3.8) พบว่าสัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่ยังเป็นชนิดเดิม (ร้อยละ 76) และเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่พบสัตว์น้ำชนิดใหม่บริเวณชายฝั่ง โดยร้อยละ 12 ของผู้ประกอบอาชีพประมง รายงานว่าพบปลาบางชนิดที่ไม่เคยพบมาก่อน ได้แก่ ปลาน้ำลึก (ร้อยละ 66.7) และปลาพิกุล (ร้อยละ 33.3) แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายฝั่งที่เอื้อต่อการเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำได้หลากหลายขึ้น และจะเป็นผลดีต่อการประกอบอาชีพประมงของคนในชุมชน นอกจากนี้ ร้อยละ 85.7 ของผู้ประกอบอาชีพประมงก็รายงานว่าไม่พบว่ามีสัตว์น้ำชนิดใดหายไปหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น ซึ่งโดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ผลการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสัตว์น้ำ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในชนิดของสัตว์น้ำ น่าจะใช้เป็น

ดัชนีชี้วัดทางอ้อมได้ว่า เชื้อนสลายกำลังคลื่นไม่ได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศชายฝั่ง เพราะไม่มีชาวประมงคนใดเลยที่รายงานว่า มีสัตว์น้ำสูญหายไปภายหลังจากการสร้างเชื้อนสลายกำลังคลื่น ในทางกลับกันพบว่า สัตว์น้ำที่เคยสูญหายไปได้กลับคืนมาใหม่และมีสัตว์น้ำบางชนิดที่พบใหม่

ตารางที่ 3.8 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนที่รายงานการเปลี่ยนแปลงประเภทของสัตว์น้ำหลังจากที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเชื้อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ

การเปลี่ยนแปลงประเภทสัตว์น้ำหลังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเชื้อนเสร็จ	ร้อยละ	จำนวน
การกลับคืนมาใหม่ของสัตว์น้ำที่เคยสูญหายไป		
ไม่มีการกลับคืนมา	63.3	31
มีสัตว์น้ำกลับคืนมา	22.4	11
ไม่ทราบ	14.3	7
รวม	100.0	49
ประเภทของสัตว์น้ำที่เคยสูญหายไปและการกลับคืนมาใหม่		
หอยพิม	36.4	4
หอยแครง	36.4	4
กุ้ง	9.1	1
ปู	9.1	1
ปลาน้ำลึก	27.3	3
ปลาตีน	9.1	1
หอยกระพง	9.1	1
ปลากดหัวอ่อน	9.1	1
การมีสัตว์น้ำชนิดใหม่		
ไม่มีสัตว์น้ำชนิดใหม่	77.6	38
มีสัตว์น้ำชนิดใหม่	12.2	6
ไม่ทราบ	10.2	5
รวม	100.0	49
ประเภทของสัตว์น้ำชนิดใหม่		
ปลาพิกุล	33.3	2
ปลาน้ำลึก	66.7	4
การมีสัตว์น้ำหายไป		
ไม่มีสัตว์น้ำหายไป	85.7	42
ไม่ทราบ	14.3	7
รวม	100.0	49

นอกจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรสัตว์น้ำที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มที่ประกอบอาชีพประมงซึ่งน่าจะเป็นผลที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้ว ยังได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายในการจับสัตว์น้ำในช่วงหลังจากการสร้างเขื่อน (ตารางที่ 3.9) พบว่าหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จ ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) ยังคงหากินอยู่บริเวณชายฝั่งโดยไม่ต้องออกไปจับสัตว์น้ำไกลจากฝั่ง เพราะเขื่อนสลายกำลังคลื่นไม่ได้กีดขวางเส้นทางในการออกไปจับสัตว์น้ำ และไม่ได้ส่งผลให้ชาวประมงต้องเปลี่ยนเส้นทางในการออกเรือ และเมื่อสอบถามถึงค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อออกไปจับสัตว์น้ำในปัจจุบัน พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ที่ทำอาชีพประมงรายงานว่า ต้องเสียเงินค่าน้ำมันเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 3,077 บาท โดยผู้ที่เสียค่าน้ำมันเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินสูงสุดคือเดือนละ 20,000 บาท

ถึงแม้ชาวประมงจะรายงานว่าต้องเสียเงินเป็นค่าน้ำมันเพิ่มขึ้น แต่เมื่อสอบถามว่า “การสร้างเขื่อนทำให้ชาวประมงต้องเสียค่าน้ำมันในการออกไปจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นหรือไม่” พบว่า กว่าครึ่งของผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเสียค่าน้ำมันเท่าเดิม ประมาณร้อยละ 21 ต้องเสียค่าน้ำมันในการออกไปจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ซึ่งประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การที่ต้องเสียค่าน้ำมันเพิ่มขึ้นนั้น เป็นเพราะความผันผวนของค่าน้ำมันในตลาด เพราะถึงแม้ปริมาณน้ำมันที่ใช้ในการออกไปจับสัตว์น้ำจะเท่าเดิม และบริเวณที่จับสัตว์น้ำจะเป็นที่เดิม แต่ด้วยราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพิ่มขึ้น การสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นบริเวณชายฝั่งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำอาชีพประมง เขื่อนไม่ได้เป็นอุปสรรคหรือกีดขวางทางเดินเรือ จนทำให้ชาวประมงต้องเดินเรือไกลขึ้นและต้องเสียค่าน้ำมันในการนำเรือออกไปจับสัตว์น้ำไกลจากฝั่งมากขึ้น

ตารางที่ 3.9 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนที่รายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการจับสัตว์น้ำหลังจากที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ

ค่าใช้จ่ายในการจับสัตว์น้ำหลังจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อน	ร้อยละ	จำนวน
การต้องออกไปจับสัตว์น้ำไกลจากฝั่งมากขึ้น		
ไม่ต้องออกไปไกลจากฝั่ง	89.6	43
ต้องออกไปไกลจากฝั่งมากขึ้น	2.1	1
ไม่ตอบ	8.3	4
รวม	100.0	48
การเปลี่ยนแปลงค่าน้ำมันที่ต้องใช้ในการจับสัตว์น้ำ		
ไม่เปลี่ยนแปลง	22.9	11
เพิ่มขึ้น	50.0	24
ไม่ได้ออกเรือจับสัตว์น้ำ	8.3	4
ไม่แน่นอน	6.3	3
ไม่ทราบ	12.5	6
รวม	100.0	48

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

ค่าใช้จ่ายในการจับสัตว์น้ำหลังจากจุฬาส์สร้างเขื่อน	ร้อยละ	จำนวน
การเสียค่าน้ำมันเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน		
ค่ามัธยฐาน = 2,400.00	-	-
ค่าเฉลี่ย = 3,077.14	-	-
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4,038.06	-	-
ค่าต่ำสุด = 0	-	-
ค่าสูงสุด = 20,000	-	-
การเสียค่าน้ำมันหลังจากการสร้างเขื่อนเสร็จ		
ต้องเสียค่าน้ำมันเพิ่มขึ้น	21.3	10
ใช้ค่าน้ำมันเท่าเดิม/ไม่เปลี่ยนแปลง	55.3	26
เสียค่าน้ำมันลดลง	4.3	2
ไม่ได้ออกรเรือ	8.5	4
ไม่ทราบ	10.6	5
รวม	100.0	47

การย้ายถิ่นและความต้องการย้ายถิ่นของคนในชุมชนภายหลังจากการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น

การศึกษาภูมิหลังของหัวหน้าครัวเรือนและคู่สมรสในเรื่องของสถานที่เกิด ระยะเวลาที่พักอาศัยในหมู่บ้าน และเหตุผลของการย้ายเข้ามาพักอาศัยในหมู่บ้าน (ตารางที่ 3.10) พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73) เป็นคนพื้นเพเดิม คือเกิดในหมู่บ้านหรือละแวกใกล้เคียง ส่วนคนที่เกิดที่อื่น (ร้อยละ 27) แต่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้ และเหตุผลที่ย้ายเข้ามาในหมู่บ้านเนื่องจากย้ายตามคู่สมรส พ่อแม่ หรือสมาชิกในครัวเรือน (ร้อยละ 88) ที่เข้ามาหางานทำและลงหลักปักฐานอยู่ในบ้านชุมชนสมุทรจีน และอาศัยอยู่เป็นระยะเวลานานหลายปี ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านชุมชนสมุทรจีนเป็นระยะเวลานานเฉลี่ยประมาณ 38 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า การแต่งงานของคนในชุมชนกว่าครึ่งแต่งงานกับคนที่เกิดในหมู่บ้านเดียวกัน จะมีอยู่บ้าง (ร้อยละ 28) ที่ได้คู่สมรสที่มาจากจังหวัดอื่น อย่างไรก็ตาม แม้จะพบว่ามีผู้ให้สัมภาษณ์ที่มาจากต่างถิ่นอยู่บ้าง แต่เมื่อถามถึงระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ก็พบว่าส่วนใหญ่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นเวลานานหลายปี และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ย้ายเข้ามาอยู่นานเกินกว่า 20 ปี

ตารางที่ 3.10 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามสถานที่เกิด ระยะเวลาที่พักอาศัยในหมู่บ้าน และเหตุผลของการย้ายเข้ามาพักอาศัยในหมู่บ้าน

การย้ายถิ่น	ร้อยละ	จำนวน
สถานที่เกิดของผู้ตอบ		
เกิดในหมู่บ้านนี้	73.0	54
เกิดในจังหวัดนี้	12.2	9
เกิดจังหวัดอื่น	14.9	11
รวม	100.0	74

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

การย้ายถิ่น	ร้อยละ	จำนวน
สถานที่เกิดของคู่สมรส		
เกิดในหมู่บ้านนี้	60.3	41
เกิดในจังหวัดนี้	11.8	8
เกิดจังหวัดอื่น	27.9	19
รวม	100.0	68
ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน		
เกิดในหมู่บ้านนี้	67.6	50
ต่ำกว่า 10 ปี	6.8	5
10-19 ปี	5.4	4
20-29 ปี	6.8	5
30 ปีและมากกว่า	13.5	10
รวม	100.0	74
ค่ามัธยฐาน	40.0	-
ค่าเฉลี่ย	38.30	-
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	17.706	-
เหตุผลที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนนี้		
ทำงาน	12.1	4
ย้ายตามคู่สมรส	39.4	13
ย้ายตามพ่อแม่	39.4	13
ย้ายตามสมาชิกในครอบครัว	9.1	3
รวม	100.0	33

การศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของคนในชุมชนหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จแล้ว (ตารางที่ 3.11) พบว่า ยังมีการย้ายถิ่นออกจากชุมชนอยู่บ้างแต่เป็นเพียงส่วนน้อย โดยประมาณร้อยละ 7 รายงานว่ามีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-3 คน ย้ายออกไปอยู่ที่อื่นอย่างถาวร และอีกประมาณร้อยละ 5 รายงานว่ามีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-2 คนย้ายไปที่อื่นแบบชั่วคราว โดยเหตุผลที่ย้ายออกไปอยู่ที่อื่นนั้น เป็นการย้ายออกไปเพื่อไปสร้างครอบครัวของตนเอง (ร้อยละ 33) ไปสร้างบ้านใหม่อยู่ที่อื่น (ร้อยละ 17) ไม่มีงานทำ (ร้อยละ 17) และไม่มีแรงงานพอที่จะมาช่วยงานของครอบครัว (ร้อยละ 17) ดังนั้น การศึกษาในส่วนนี้แสดงว่าการย้ายถิ่นของสมาชิกในครัวเรือนที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากการขยายตัวของครัวเรือนมากกว่าที่จะมีสาเหตุมาจากการที่คนในชุมชนยังหวาดระแวงและไม่มั่นใจต่อผลสัมฤทธิ์ของเขื่อนสลายกำลังคลื่น ที่จะป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งได้

ตารางที่ 3.11 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามการย้ายถิ่นออกของสมาชิกครัวเรือนหลังจาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ

การย้ายถิ่นหลังจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ย้ายถิ่นอย่างถาวร		
ไม่มีใครย้าย	93.2	69
ย้าย 1 คน	1.4	1
ย้าย 2 คน	4.1	3
ย้าย 3 คน	1.4	1
รวม	100.0	74
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ย้ายถิ่นอย่างชั่วคราว		
ไม่มีใครย้าย	94.6	70
ย้าย 1 คน	2.7	2
ย้าย 2 คน	2.7	2
รวม	100.0	74
เหตุผลที่สมาชิกในครัวเรือนย้ายออก		
ไม่มีงานทำ	16.7	1
ย้ายออกไปมีครอบครัว	33.3	2
ไม่มีแรงงานช่วยงาน	16.7	1
สร้างบ้านใหม่อยู่ที่อื่น	16.7	1
ไม่ตอบ	16.7	1
รวม	100.0	6

เมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสเกี่ยวกับความต้องการย้ายถิ่นออกไปจากชุมชน โดยสอบถามความต้องการย้ายถิ่นทั้งในช่วงก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นและหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จแล้ว (ตารางที่ 3.12) พบว่า ความต้องการย้ายถิ่นมีความแตกต่างกันระหว่าง 2 ช่วงเวลา โดยก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นคนในชุมชนต้องการย้ายออกจากชุมชนมากกว่าหลังการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น (ร้อยละ 11 เปรียบเทียบกับร้อยละ 4) โดยเหตุผลสำคัญที่ต้องการย้ายออกจากหมู่บ้านก่อนจะมีการสร้างเขื่อนเป็นเพราะกลัวการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 63) ปัญหาเรื่องการไม่มีงานทำ (ร้อยละ 25) และไม่มีบ้านหรือที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละ 13) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ก่อนสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีความรุนแรงและเป็นปัจจัยผลักดันให้คนย้ายออกจากชุมชน

สำหรับกลุ่มผู้ที่ไม่ต้องการย้ายออกจากชุมชนไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น หรือหลังจากที่เขื่อนสร้างเสร็จแล้วก็ตาม ให้เหตุผลว่า มีความผูกพันกับท้องถิ่นเพราะอยู่มานาน มีงานทำดีอยู่แล้ว และมีสภาพแวดล้อมที่ดี รวมถึงการที่คนในชุมชนไม่มีที่ดินที่อื่นหรือไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ประเด็นที่น่ายินดีก็คือ ประมาณร้อยละ 20 ของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เหตุผลว่า หลังจากสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จ คนในชุมชนไม่คิดจะย้ายออกไปจากหมู่บ้าน เพราะการทำมาหากินที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เขื่อนสลายกำลังคลื่นไม่ได้มี

บทบาทเพียงการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะในด้านการมีงานทำด้วย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการมีเขื่อนสลายกำลังคลื่นได้ส่งผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำ กลับมาสมบูรณ์ขึ้น ดังรายละเอียดที่นำเสนอไว้ในตารางที่ 3.8 ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงได้มีส่วนเอื้อให้ ชาวประมงมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำมาหากินดีขึ้น จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้คนในพื้นที่ซึ่งเป็นคนดั้งเดิมและมีความผูกพันกับ ท้องถิ่นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ไม่ต้องการย้ายออกจากชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่า หลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จ คนในชุมชนชุมชนสมุทรจีนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92) ยังคงพักอาศัยอยู่ที่เดิม ไม่ได้มีการโยกย้ายไปอยู่ที่แห่งใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านรู้สึกถึงความมั่นคงและ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองมากขึ้น เพราะหลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จ ความรุนแรงของ คลื่นและการกัดเซาะชายฝั่งบรรเทาลง ชาวบ้านไม่ต้องอยู่อย่างวิตกกังวลว่าจะต้องย้ายบ้านหนีไปอยู่ที่อื่นอีก แม้จะ พบว่ามีชาวบ้านเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 9) ที่เปลี่ยนไปพักอาศัยอยู่ที่แห่งใหม่ แต่จะเป็นลักษณะของการที่สมาชิกใน ครอบครัวแต่งงานและแยกไปสร้างบ้านใหม่เป็นของตนเอง และแม้ว่าจะแยกไปอยู่ที่อื่น แต่ก็มีเพียงร้อยละ 5 ของผู้ให้ สัมภาษณ์เท่านั้น ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกบ้าน โดยกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกบ้านอยู่อาศัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69) ยัง เป็นของเอกชนที่ต้องเสียค่าเช่า และไม่ต้องเสียค่าเช่า โดยกลุ่มที่ไม่ต้องเสียค่าเช่านั้นเจ้าของที่ดินจะให้อยู่ฟรีโดยแลก กับการดูแลบ่อเลี้ยงหอยหรือบ่อเลี้ยงปลาแทนการจ่ายค่าเช่า

ตารางที่ 3.12 ร้อยละของประชากรในหมู่บ้านชุมชนสมุทรจีนตามความต้องการย้ายถิ่นออกจากหมู่บ้านหลังจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ

ความต้องการย้ายถิ่นหลังจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
ความต้องการย้ายออกของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ไม่ต้องการย้าย	95.9	71
ต้องการย้าย	4.1	3
รวม	100.0	74
เหตุผลที่ไม่ต้องการย้ายออกจากหมู่บ้าน (อัตราส่วนร้อยละ)		
สภาพแวดล้อมดี	15.5	11
ทำมาหากินดีขึ้น	19.7	14
เพื่อนบ้านดี	5.6	4
มีงานทำดีอยู่แล้ว	33.8	24
มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง	14.1	10
ผูกพันกับท้องถิ่น อยู่มานาน	60.6	43
ทุกอย่างดีขึ้น	1.4	1
ไม่รู้ว่าจะย้ายไปไหน	4.2	3
ที่อื่นดูแออัด	1.4	1
ที่อื่นของแพง ค่าครองชีพสูง	2.8	2

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

ความต้องการย้ายถิ่นหลังจากจุฬารสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่น	ร้อยละ	จำนวน
ความต้องการย้ายออกจากหมู่บ้านก่อนที่จุฬารสร้างเขื่อน		
ไม่ต้องการย้าย	85.1	63
ต้องการย้าย	10.8	8
เพิ่มมาอยู่ได้ไม่ถึง 2 ปี	4.1	3
รวม	100.0	74
เหตุผลที่ต้องการย้ายออกก่อนจุฬารสร้างเขื่อน (อัตราส่วนร้อยละ)		
กลัวการกัดเซาะชายฝั่ง	62.5	5
ไม่มีงานทำ	25.0	2
ไม่มีบ้าน/ที่ดินเป็นของตนเอง	12.5	1
เหตุผลที่ไม่ต้องการย้ายออกก่อนจุฬารสร้างเขื่อน (อัตราส่วนร้อยละ)		
สภาพแวดล้อมดี	19.0	12
ทำมาหากินดีขึ้น	4.8	3
เพื่อนบ้านดี	3.2	2
มีงานทำดีอยู่แล้ว	39.7	25
มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง	12.7	8
ผูกพันกับท้องถิ่น อยู่มานาน	74.6	47
ไม่รู้ว่าจะย้ายไปไหน	7.9	5
ไม่มีที่อยู่อื่น	1.6	1
สถานที่พักหลังจากจุฬารสร้างเขื่อนแล้วเสร็จ		
พักอาศัยอยู่ที่เดิม	91.5	65
พักอาศัยยังที่ใหม่	8.5	6
รวม	100.0	71
บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกบ้านพักอาศัย		
ตนเอง	5.4	4
บิดา/มารดา	6.8	5
เอกชนที่เช่า	51.4	38
ญาติ	14.9	11
ที่ของเอกชนแต่ไม่เสียค่าเช่า	17.6	13
อื่นๆ (บุตร, ที่สาธารณะ, ผู้ใหญ่บ้าน)	4.1	3
รวม	100.0	74

3.4 สรุปผลการศึกษา

ชุมชนชุมชนสมุทรจีนเคยเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลมาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 100 ปี ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของสมาชิกชุมชนเกิดในชุมชน และสำหรับคนที่ไม่ได้เกิดในชุมชนก็เป็นสมาชิกที่พักอาศัยในชุมชนไม่น้อยกว่า 20 ปี ความรุนแรงของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาการขาดที่ดินทำกินและที่พักอาศัย สมาชิกของชุมชนต้องถอยร่นและย้ายเข้าไปอยู่ในผืนดินมากขึ้น เกิดปัญหาการขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และเกิดปัจจัยผลักดันให้สมาชิกของชุมชนต้องย้ายออกจากพื้นที่ที่ทั้ง ๆ ที่ยังมีความรู้สึกผูกพันอยู่กับพื้นที่และเพื่อนบ้านอยู่อย่างแน่นแฟ้น เพราะสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่เกิดในชุมชนและเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ชิดกันมาเป็นเวลานาน

ปัจจุบันชุมชนชุมชนสมุทรจีนมีสมาชิกในชุมชนไม่ถึง 80 หลังคาเรือนจากที่เคยเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีจำนวนครัวเรือนไม่น้อยกว่า 800 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ของประชาชนประกอบอาชีพประมงหรือเกี่ยวข้องกับการทำประมง ถึงแม้รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจะไม่สูงนัก เพราะอยู่ที่ประมาณ 4,500 ถึง 5,000 บาท ต่อเดือน แต่ร้อยละ 75 รายงานว่ามีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว อย่างไรก็ตามประมาณร้อยละ 63 มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 30,000 บาทต่อครัวเรือน แหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ ญาติ เพื่อน และกองทุนหมู่บ้าน โดยนำเงินกู้มาใช้ทำทุนในการประกอบอาชีพและใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาวิกฤตของการกัดเซาะชายฝั่งทำให้ชุมชนต้องรวมตัวกันเพื่อขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ภายนอกชุมชน ในปีพ.ศ.2549 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยการสนับสนุนของจังหวัดสมุทรปราการ ได้สร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นเพื่อแก้ไขและลดความรุนแรงของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาวิจัย ซึ่งผลจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าชุมชนพึงพอใจและมีความเชื่อมั่นมากกว่าเขื่อนสลายกำลังคลื่นสามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้จริง ถึงแม้ระยะเวลาในการสร้างเขื่อนเพิ่งจะแล้วเสร็จเพียงประมาณ 2 ปี แต่สัญญาณการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมได้ใช้เป็นตัวชี้ทางอ้อมที่แสดงถึงความสำเร็จของเขื่อนสลายกำลังคลื่นที่มีต่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เพราะประชาชนในพื้นที่รายงานว่าความแรงคลื่นลดลง มีตะกอนเพิ่มมากขึ้น และมีพื้นที่งอกใหม่

เมื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ประเมินระดับความพึงพอใจด้วยคะแนน พบว่า สมาชิกชุมชนชุมชนสมุทรจีนให้คะแนนความพึงพอใจที่มีต่อเขื่อนสลายกำลังคลื่นสูงถึง 8.6 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งนับว่าเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับที่สูงมาก และสิ่งที่น่าสังเกตคือ มีผู้ให้คะแนนความพึงพอใจต่อเขื่อนเต็ม 10 คะแนนถึง 40 คน จากผู้ให้สัมภาษณ์ 74 คน ซึ่งหมายความว่าเกินกว่า ครึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์พึงพอใจอย่างมากต่อเขื่อน สำหรับผู้ที่ยังไม่ให้คะแนนเต็มในการประเมินความพึงพอใจ ส่วนใหญ่เป็นเพราะเขื่อนในพื้นที่นำร่องนี้ยังไม่ยาวพอ ต้องเพิ่มความยาวของเขื่อนออกไปอีก (ร้อยละ 71.9) ผู้ให้สัมภาษณ์จึงจะให้คะแนนความพึงพอใจเต็ม นอกจากนี้ เรื่องของความถี่ในการปักเสาที่ปักห่างเกินไป และการมองเห็นว่าที่ดินยังมีการถูกกัดเซาะอยู่บ้าง แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม (ร้อยละ 15.6) ก็เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่พึงพอใจเต็มที่กับเขื่อนดังกล่าว

ผลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า หลังจากเขื่อนสร้างแล้วเสร็จปรากฏว่าสัตว์น้ำบางชนิดที่เคยสูญหายไปแล้วได้กลับมาพบอีก อาทิเช่น หอยพิม หอยแครง และปลาน้ำลึกบางประเภท นอกจากนี้ยังพบว่า มีสัตว์น้ำบางประเภทเพิ่มมาใหม่ อาทิเช่น ปลาพิกุล ปลาน้ำลึก และประมาณร้อยละ 22 หรือ 1 ใน 4 ของชาวประมงรายงานว่าปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ตั้งแต่ช่วงหลังจากที่สร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนที่จะมีเขื่อน

ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้รายได้ของกลุ่มที่ทำอาชีพประมงมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการประมาณรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำพบว่า กลุ่มที่รายงานว่าจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือน

การสร้างเสริมศักยภาพชุมชนในการตรวจติดตามและประเมินความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณบ้านชุมชนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ

ละ 3,433 บาท โดยคนที่มียรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำต่ำสุดอยู่ที่เดือนละ 200 บาทและสูงสุดอยู่ที่เดือนละ 10,000 บาท

ถึงแม้ชาวประมงประมาณร้อยละ 21 จะรายงานว่าจะต้องเสียเงินเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นเพื่อการออกเรือจับปลา แต่การที่ต้องเสียค่าน้ำมันเพิ่มขึ้นเป็นเพราะความผันผวนของค่าน้ำมันในตลาด เพราะถึงแม้ปริมาณน้ำมันที่ใช้ในการออกไปจับสัตว์น้ำจะเท่าเดิม และบริเวณที่จับสัตว์น้ำจะเป็นที่เดิม แต่ด้วยราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพิ่มขึ้น การสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นบริเวณชายฝั่งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำอาชีพประมง เขื่อนไม่ได้เป็นอุปสรรคหรือกีดขวางทางเดินเรือ จนทำให้ชาวประมงต้องเดินเรือไกลขึ้นและต้องเสียค่าน้ำมันในการนำเรือออกไปจับสัตว์น้ำไกลจากฝั่งมากขึ้นแต่อย่างไร

ผลการศึกษานี้บ่งชี้ให้เห็นว่าภายหลังจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นแล้วเสร็จ การย้ายถิ่นออกจากพื้นที่ของประชาชนมีน้อยมาก นอกจากนี้ยังพบว่าความต้องการย้ายถิ่นมีความแตกต่างกันระหว่าง 2 ช่วงเวลา โดยก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นคนในชุมชนต้องการย้ายออกจากชุมชนมากกว่าหลังการสร้างเขื่อนสลายกำลังคลื่นถึงกว่าเท่าตัว (ร้อยละ 11 เปรียบเทียบกับร้อยละ 4) ประมาณร้อยละ 20 ของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เหตุผลว่า หลังจากที่เขื่อนสลายกำลังคลื่นสร้างเสร็จ คนในชุมชนไม่คิดจะย้ายออกไปจากหมู่บ้าน เพราะการทำมาหากินที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เขื่อนสลายกำลังคลื่นไม่ได้มีบทบาทเพียงการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนในด้านการมีงานทำและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วย

